

Quickscan Archeologie

Locatie Vogelzang te Grijpskerk (gemeente Westerkwartier)

memonummer	0471559.100-ARO	
datum	14 juni 2021	
aan	T. Blom	PDB Design
van	E. Edens	Antea Group
teruggelezen en gecontroleerd door	T. Sibma / M. de Jong	Antea Group
kopie	T. Sibma	Antea Group
	C.B. Everhardus	Antea Group
project	Archeologisch advies Grijpskerk Vogelzanglocatie (gemeente Westerkwartier)	
projectnr.	0471559.100	
betreft	Quickscan Archeologie	

In juni 2021 heeft Antea Group in opdracht van PDB Design een QuickScan Archeologie uitgevoerd.¹ Aanleiding voor deze QuickScan is de herontwikkeling van de locatie Vogelzang in Grijpskerk. Dit betreft nieuwbouw aan de Herestraat, Kievitsweg en het Kerkplein. Op deze locatie is momenteel één pand aanwezig: een sport- en fitnesscentrum in het voormalige Rabobankkantoor. Dit pand wordt gesloopt en er worden in het plangebied 10 nieuwe woningen gebouwd (afbeelding 1). Een deel van de nieuwbouw overlapt met de locatie van het voormalige sport- en fitnesscentrum (afbeelding 2). Binnen dit gedeelte vindt geen nieuwe bodemverstoring plaats. In de rest van het plangebied vindt wel nieuwe bodemverstoring plaats. De funderingen die geplaatst zullen worden voor de nieuwbouw, zullen tot 0,9 meter beneden maaiveld reiken. Deze funderingen worden geplaatst op heipalen.

Archeologische regelgeving

Het plangebied ligt in het vigerende bestemmingsplan "Grijpskerk".² Het gehele plangebied heeft daarin de dubbelbestemming Waarde Archeologie 3 (afbeelding 3). De regelgeving opgesteld voor deze dubbelbestemming verplicht archeologisch (voor)onderzoek bij bouwwerkzaamheden met een oppervlakte groter dan 50 m². Het totale bouwplan is 796 m² groot. Hiervan overlapt circa 184 m² met de huidige bebouwde locatie van het sport- en fitnesscentrum. Het totale oppervlak waar nieuwe bodemverstoring gaat plaatsvinden is circa 612 m² groot. De vrijstellingsgrenzen opgesteld voor Waarde Archeologie 3 worden overschreden door het bouwplan. Hierdoor is een omgevingsvergunning verplicht. Ook archeologisch (voor)onderzoek is noodzakelijk. Deze QuickScan is om die reden opgesteld.

Archeologische verwachting

Geomorfologie en bodem

Grijpskerk, en ook het plangebied, ligt volgens de Geomorfologische Kaart van Nederland op een getij-oeverwal.³ Ten noorden en oosten van Grijpskerk is een zeeboezemvlakte aanwezig, met in het zuiden een vlakte van getij-afzettingen. Zowel in Grijpskerk zelf (aan de Sportlaan) alsook ten noorden en zuiden ervan liggen meerdere kleine wierden.⁴ Op de bodemkaart is zichtbaar dat Grijpskerk op kalkarme poldervaaggronden ligt en ten zuiden ervan liggen knippige poldervaaggronden.⁵ Op het Actueel Hoogtebestand van Nederland is zichtbaar dat Grijpskerk relatief hoger gelegen is op de oeverwal (circa 1,2m +NAP; afbeelding 4).

¹ Een QuickScan is een snelle controle om na te gaan of bij de uitvoering van een project rekening dient te worden gehouden met de factor archeologie. Omdat een dergelijke scan geen officiële basis heeft binnen de wetgeving kunnen hieraan geen rechten worden ontleend.

² Ruimtelijkeplannen.nl: bestemmingsplan "Grijpskerk", d.d. 24-05-2017.

³ PDOK.nl, code B72.

⁴ PDOK.nl, respectievelijk codes M75, M72 en B91.

⁵ PDOK.nl, respectievelijk bodemcodes Mn85C, Mn45A, GMn88C.

Gegevens uit ARCHIS (AMK-terrein)

Het plangebied ligt in een gebied dat is geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK). Het gaat hierbij om een terrein met sporen van bewoning: de dorpskern van Grijpskerk.⁶ Deze is ontstaan als een dorp bij de oude zeedijk, toen het gebied buitendijks werd ingepolderd in 1425.⁷ Het terrein heeft een hoge archeologische waarde, waar nederzettingssporen vanaf de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd worden verwacht. De kerk van Grijpskerk is waarschijnlijk in 1504 gebouwd, en tijdens de Tachtigjarige oorlog verwoest door plunderende staatse oorlogsbendes.⁸ In 1605 is de kerk herbouwd.⁹

Gegevens uit ARCHIS (Archeologische onderzoeksmeldingen en vondstmeldingen)

Ten noorden van het plangebied heeft Libau meerdere bureauonderzoeken uitgevoerd in 2014. Het gaat hierbij om een tracé langs de Kievitweg, Herestraat, Stadhuisstraat en de Bindervoetpolder, waar een glasvezelkabel zou worden aangelegd. Omdat deze werkzaamheden in reeds verstoorde grond werden verricht, is geen nader archeologisch onderzoek geadviseerd.¹⁰ Tussen de Groningerstraatweg en Bindervoetpolder heeft de Steekproef B.V. in verband met nieuwbouw een archeologisch bureauonderzoek en booronderzoek uitgevoerd.¹¹ De resultaten van het booronderzoek tonen aan dat er een verstoorde bovenlaag van circa 40 cm aanwezig is, met daaronder natuurlijke zandige kleiafzettingen. Gezien de diepe ligging van het pleistocene zand, zonder podzolvorming, was het terrein waarschijnlijk te nat voor bewoning in de steentijd. Ook uit andere perioden zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen en het gebied is daarom vrijgegeven.¹²

Nabij het Bokkediep te Grijpskerk, ten zuiden van het plangebied, heeft MUG Ingenieursbureau een bureauonderzoek en booronderzoek uitgevoerd. Hier zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. In één boring is het dekzand aangeboord, echter zonder podzolvorming. De overige boringen toonden een verstoord pakket veen aan.¹³

Deze eerder uitgevoerde archeologische onderzoeken betroffen allen gebieden ten zuiden en oosten van Grijpskerk. Nabij het plangebied zijn geen archeologische veldonderzoeken bekend. Op basis van historisch kaartmateriaal is te herleiden dat de Herestraat en de Kievitstraat in ieder geval bebouwd waren vanaf 1821.¹⁴ Het zuidelijke deel van Grijpskerk is pas bebouwd vanaf 1953.¹⁵ Vondstmeldingen nabij het plangebied dateren uit de late ijzertijd, midden Romeinse tijd, en de nieuwe tijd.¹⁶ Vondsten uit de late ijzertijd en Romeinse tijd betreffen aardewerkscherven en dierlijk bot, gerelateerd aan bewoning op een wierde. De vondsten uit de nieuwe tijd zijn gedaan rondom de kerk, en betreffen voornamelijk steen en baksteen.

Conclusie en advies

Het plangebied ligt in het vigerende bestemmingsplan "Grijpskerk", waar het de dubbelbestemming Waarde Archeologie 3 toegekend heeft gekregen. Voor deze dubbelbestemming geldt dat voor bouwwerken groter dan 50 m² nader archeologisch (voor)onderzoek vereist is. De werkzaamheden zullen voor een nieuwe verstoring zorgen met een oppervlakte van circa 612 m² en een diepte van 0,9 meter beneden maaiveld. Een omgevingsvergunning is dan ook verplicht voor de uitvoering van de werkzaamheden.

De resultaten van deze QuickScan tonen aan dat het om een gebied gaat dat zich in een archeologisch monument bevindt en een hoge verwachting heeft als oude dorpskern. Hier worden dan ook nederzettingssporen verwacht gerelateerd aan de oude dorpskern van Grijpskerk, daterend tussen de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Op basis van archeologische vondsten uit de omgeving is het ook mogelijk dat sporen uit de late ijzertijd/Romeinse tijd

⁶ Archis.cultureelerfgoed.nl, AMK-nummer 15224.

⁷ Archis.cultureelerfgoed.nl, beschrijving bij AMK-nummer 15224.

⁸ Archis.cultureelerfgoed.nl, beschrijving bij waarnemingsnummer 238484.

⁹ Archis.cultureelerfgoed.nl, beschrijving bij rijksmonumentnummer 18789.

¹⁰ Archis.cultureelerfgoed.nl, zaakid. 2429890100 en 2443384100

¹¹ Archis.cultureelerfgoed.nl, zaakid. 2331985100.

¹² Tulp & Bolhuis 2011, pg. 11.

¹³ Krol-Karsten 2018, pg. 1.

¹⁴ Archis.cultureelerfgoed.nl

¹⁵ Topotijdreis.nl

¹⁶ Archis.cultureelerfgoed.nl, respectievelijk waarnemingsnummers 238483 en 300451 (late ijzertijd), 300455 (midden Romeinse Tijd), 238484 en 40232 (nieuwe tijd).

aangetroffen kunnen worden, gerelateerd aan een wierde. Antea Group adviseert dan ook om de graafwerkzaamheden voor aanleg van de fundering uit te laten voeren onder archeologische begeleiding.

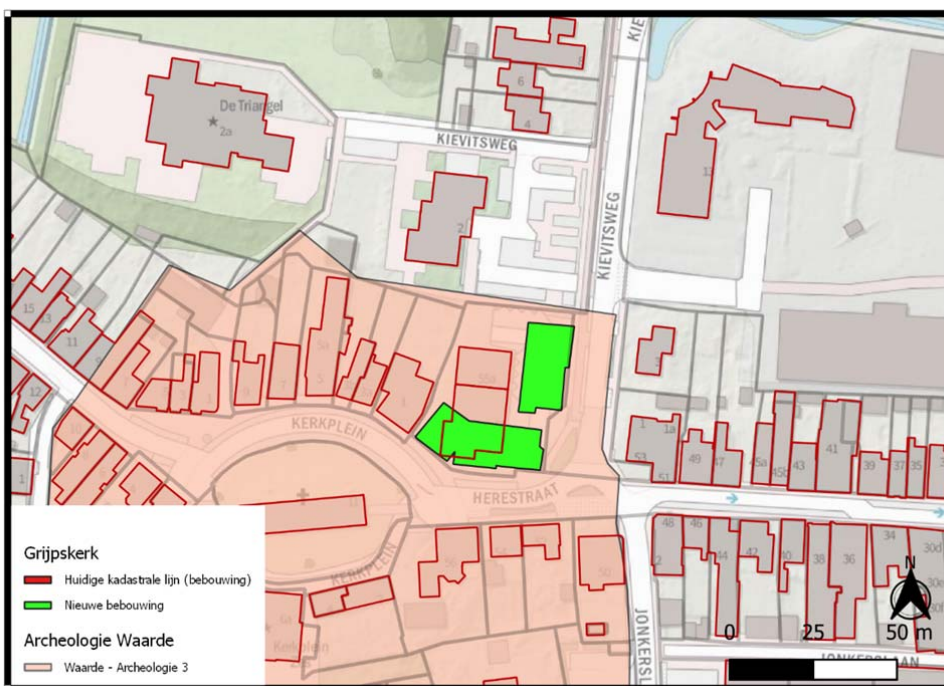
Deze quickscan en het advies zijn goedgekeurd door het bevoegd gezag, de gemeente Westerkwartier (d.d. 30-06-2021; zie bijlage).

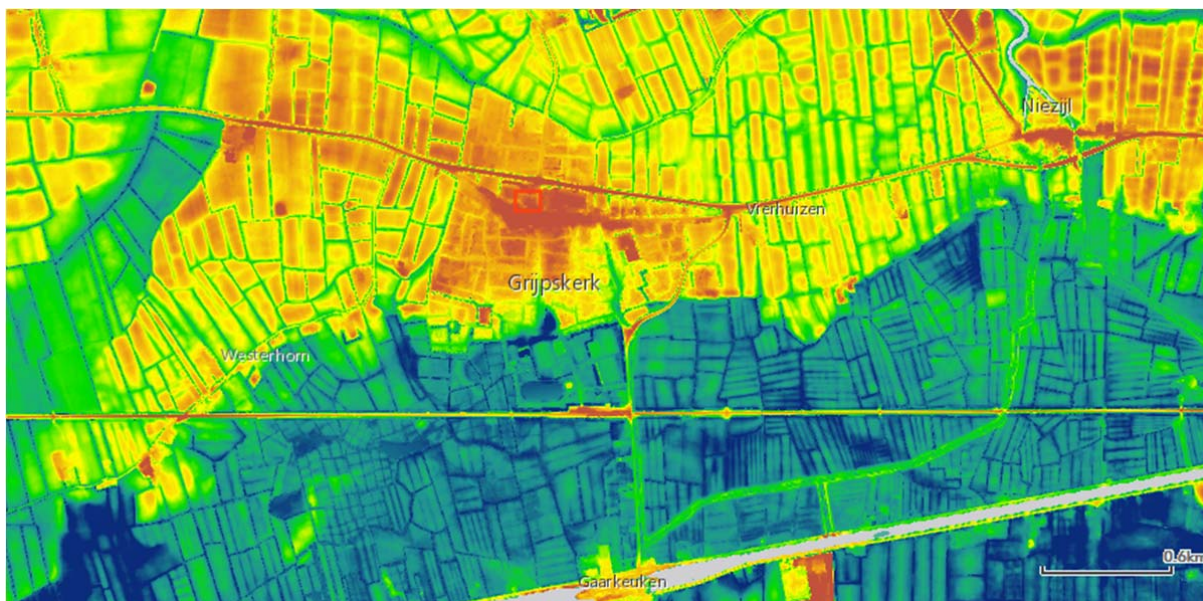
Afbeelding 1. Overzicht van de nieuwbouw aan de Vogelzanglocatie. Bron: PDB Design, herontwikkeling Locatie Vogelzang, 1597, pagina 12.

Afbeelding 2. Het plangebied (= groen, nieuwe bebouwing) op de topografische kaart en de kadastrale kaart. De rode lijn geeft de huidige bebouwing aan; een deel hiervan overlapt met de nieuwbouw.

Afbeelding 3. Het plangebied (= groen, nieuwe bebouwing) op de topografische kaart en de kadastrale kaart. Hierop is ook de dubbelbestemming (Waarde Archeologie 3) aangegeven, zoals deze in het bestemmingsplan is opgenomen. Bron: ruimtelijkeplannen.nl.

Afbeelding 4. Kaart van het Actueel Hoogtebestand Nederland, met in rood omlijnd het plangebied. De kaart is noordgericht. Bron: AHN.nl.

Literatuur

Krol-Karsten, T.N., 2018: *Bureau- en booronderzoek versterking waterkering traject 7 bij de Bokkediek te Grijpskerk, gemeente Zuidhorn (GR)*. MUG-publicatie 2018-91.

Tulp, C. & J. Bolhuis, 2011: *Grijpskerk, Meindersma-locatie Gemeente Zuidhorn (Gr.). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek*. Steekproefrapport 2011-06/03.

AHN.nl
Archis.cultureelerfgoed.nl
Ruimtelijkeplannen.nl
Toptijdreis.nl

Goedkeuring KNA-archeoloog

Susanne Manuel

Van: Pieter Soet <pieter.soet@westerkwartier.nl>
Verzonden: woensdag 30 juni 2021 10:42
Aan: Susanne Manuel
Onderwerp: RE: Ter beoordeling: Quickscan Archeologie Vogelzand Grijpskerk (471559)

Goedemorgen Susanne Manuel,

Wij kunnen instemmen met de conclusies en het advies uit de QuickScan en zien een aanvraag voor een omgevingsvergunning, voorzien van een Programma van Eisen voor de archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden ter beoordeling t.z.t. graag tegemoet.
Voor vragen kunt u uiteraard contact opnemen.

Vriendelijke groet,

Pieter Soet

Beleidsmedewerker monumenten en erfgoed

Postadres:
Postbus 100
9350 AC Leek

Bezoekadres:
Hooiweg 9
9801 AJ Zuidhorn

Tel. 14 0594
Tel. 06 2876 0739

www.westerkwartier.nl

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print!

Van: Susanne Manuel <Susanne.Manuel@AnteaGroup.nl>
Verzonden: dinsdag 29 juni 2021 15:31
Aan: Pieter Soet <pieter.soet@westerkwartier.nl>
CC: thomas@pdbdesign.nl; Trijneke Sibma <Trijneke.Sibma@Anteagroup.nl>
Onderwerp: Ter beoordeling: Quickscan Archeologie Vogelzand Grijpskerk (471559)

[Let op!] Deze mail is van een externe partij afkomstig. Klik niet op links of bijlage(n) zonder dat je de afzender kent en weet dat de inhoud veilig is.

Beste Pieter Soet,

Bij deze ontvangt u ter beoordeling de quickscan Archeologie voor de locatie Vogelzand te Grijpskerk (Antea Group projectnr. 0471559.100), die wij in opdracht van PDB Design hebben uitgevoerd.

Het plangebied bevindt zich in een gebied met een dubbelbestemming archeologie, en met de geplande werkzaamheden zullen de vrijstellingsgrenzen overschreden. Een omgevingsvergunning zal dan aangevraagd moeten worden.

Daarnaast ligt het plangebied ook in een terrein dat is geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart, wat inhoudt dat het een terrein is met een hoge archeologische verwachting. Hier worden met name archeologische sporen verwacht met betrekking tot de historische dorpskern van Grijpskerk. Op basis van al bekende

archeologische gegevens uit de omgeving wordt de kans ook hoog geacht om archeologische sporen aan te treffen uit eerdere perioden (late ijzertijd-Romeinse tijd). Wij adviseren dan ook om de graafwerkzaamheden voor aanleg van de fundering uit te laten voeren onder archeologische begeleiding. Het volledige verslag vindt u verder in de quickscan.

Ik hoor graag of u het eens bent met ons advies.

Met vriendelijke groet,

**Susanne Manuel | Projecttechnicus Archeologie | Businesslijn Milieu, Veiligheid & Gezondheid
Antea Group**

M: +31 6 25122107

Tolhuisweg 57 | Postbus 24 | 8440 AA HEERENVEEN

susanne.manuel@anteagroup.nl | www.anteagroup.nl

Member of Inogen | www.inogenet.com

This e-mail is personal. For our full disclaimer, please visit <https://www.anteagroup.com/confidentiality>.